

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 VALTIONEUVOSTO

Lausuntopyyntö 2.10.2023

Uudenmaan ELY-keskuksen lausunto työryhmän mietinnöstä koskien vesienhoidon ympäristötavoitteita ja niistä poikkeamista

Ympäristöministeriö on pyytänyt lausuntoa vesienhoidon ympäristötavoitteita ja poikkeamista koskevan lainsäädännön tarkistamista koskevasta työryhmän mietinnöstä.

Uudenmaan ELY-keskus lausuu työryhmän mietinnöstä seuraavaa:

Ympäristötavoitteet ja heikentämiskielto (20 a § ja 20 b §)

Esitetyt tarkistukset ympäristötavoitteita koskevaan lainsäädäntöön ovat tarpeellisia ja vastaavat vallitsevaa vesienhoidon EU-lainsäädännön soveltamista. Pykälien soveltamista koskien tarvitaan vielä tarkentava asetus ja soveltamisohjeet. Tarkennettava on esimerkiksi ekologisen luokittelun tekijöiden käsittelyä, tilapäistä heikkenemistä sekä pohjavesien havaintopaikkakohtaista heikkenemistä.

Vaatus pohjavesien heikentämiskiellosta on erittäin tiukka etenkin, kun se koskee jo yhdessä havaintopisteessä tapahtuvaa yksittäisen pilaavan aineen pitoisuuden nousua. Työryhmän mietinnöstä ei käy ilmi, mitkä pohjaveden havaintopaikat otetaan mukaan, kun arvioidaan mahdollista pohjaveden laadun heikentymistä. Hankkeet joutuvat eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, kohdistuvatko hankkeen vaikutukset pohjavesialueelle, josta on paljon tai hyvin vähän tutkittua tietoa pohjaveden laadusta. Lisäksi hankkeen vaikutuksia tulee arvioida perustuen ajantasaiseen luotettavaan tietoon, mikä asettaa painetta ympäristöhallinnon tietojärjestelmien ajan tasalla pitämiseen. Tällä hetkellä ELY-keskuksilla ei ole riittävästi resursseja ylläpitää tietojärjestelmiä ajan tasalla.

Mietinnössä olisi hyvä arvioida, tuleeko 20 b §:n heikentämiskielto vaikuttamaan pohjavesialueille myönnettävien lupien määrään verrattuna nykytilanteeseen. Toisin sanoen luvan myöntämisen este voi nousta liian korkeaksi ja olla pohjaveden pilaamiskieltoa tiukempi, mikä vaikuttaa pohjavesialueille sijoittuvien hankkeiden toteuttamiskelpoisuuteen. Esimerkiksi pohjavesialueen reuna-alueelle sijoitettava uusi tie todennäköisesti tulee nostamaan pohjaveden kloridipitoisuuksia yli ympäristölaatuunormin, jolloin hanke olisi heikentämiskielton vastainen ja näin ollen luvan myöntämisen este. Tällä hetkellä työryhmän mietintö ei

14.11.2023

anna mahdollisuutta arvioida pohjavesimuodostuman hydrogeologista kokonaisuutta uusien hankkeiden osalta, vaan heikentämiskielto perustuu yhteen havaintopisteeseen. Yhteen havaintopisteeseen perustuva pohjaveden laadun heikentämiskielto on hyvin pienipiirteinen verrattuna koko vesienhoidon tilatavoitteisiin. Jos huomioon otetaan vielä se, että pitoisuudet eivät saa nousta yli raja-arvojen edes väliaikaisesti, voi heikentämiskielto muodostua hyvin ongelmalliseksi luvituksen ja valvonnan yhteydessä.

Uudet hankkeet (20 c §)

Esitetty toimintamalli uusia hankkeita koskevan poikkeaman käsittelystä lupaviranomaisessa on hyvä. Nykyinen poikkeamien käsittely vesienhoitosuunnitelmien yhteydessä on ollut hidas, eikä ELY-keskuksen näkökulmasta toimiva.

Ympäristötavoitteista poikkeaminen uuden hankkeen tai toiminnan vuoksi koskee pohjavesien osalta ainoastaan poikkeamista pohjavesialueen määrällisestä hyvästä tilasta. Uudenmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan tällaiset hankkeet koskevat sellaisia vedenottotilanteita, jossa muodostumasta otettava vesimäärä on suurempi kuin alueella muodostuvan pohjaveden määrä. Tällainen liiallinen vedenotto vaikuttaa helposti myös pohjaveden laatuun, jolloin sovellettavaksi tulisi myös 20 b §, joka estäisi poikkeamisen hyvästä määrällisestä tilasta.

Työryhmän mietinnön sivulla 36 on virhe puhuttaessa pohjaveden korkeuden muutoksia aiheuttavista hankkeista. Mietinnössä puhutaan porakaivoista, vaikka kyseessä voi olla mikä tahansa vedenottoaivo esimerkiksi kuilukaivo tai rengaskaivo. Parasta on puhua kaivosta tai vedenottoaivosta.

Ympäristötavoitteiden lieventäminen (24 §)

Lievennettyjä ympäristötavoitteita koskevat arvioinnit ja menettelyt jäävät esityksen perusteella vielä osittain epäselviksi. Tavoitteiden lieventäminen tulee todennäköisesti koskemaan suurta joukkoa vesimuodostumia ja sen soveltaminen tulee ohjeistaa hyvin. Poikkeaman käytön linjausten tulee olla valtakunnallisesti yhtenäisiä, hyvin perusteltuja ja avoimia.

Tavoitteiden saavuttaminen vaiheittain (25 §)

Uudenmaan ELY-keskuksen toimialueella on runsaasti vesimuodostumia, joiden tilatavoitteen saavuttamisen määräaika on pidennetty vuoteen 2027. Jatkossa määräaika voi pidentää ainoastaan luonnonolosuhteiden perusteella. Turhan hallinnollisen työn välttämiseksi ja toiminnanharjoittajien oikeudenmukaisen kohtelun kannalta luonnonolosuhteet ja kustannusten kohtuuttomuus tulisi määritellä nykyistä tarkemmin ja valtakunnallisesti yhtenäisellä tavalla.

14.11.2023

ELY-keskusten resurssit

Esityksen mukaiset tehtävät tulevat lisäämään ELY-keskusten työmäärää erityisesti lievempien ympäristötavoitteiden arvioinnissa, mutta myös muissa luvitukseen liittyvissä vesien tilan ja poikkeamisen edellytysten arvioinnissa. Arviointien lisäksi tulee lisääntymään myös toiminnanharjoittajien neuvonta poikkeamiin liittyvissä kysymyksissä. Esitys ELY-keskusten voimavarojen lisäämiseksi on perusteltu, mutta todennäköisesti riittämätön. Esityksen mukaisella määrärahalta poikkeamien edellytysten arviointi voisi olla keskitetty asiantuntijatehtävä esim. vesienhoitoalueittain.

Vesienhoidon tila-arvioiden ja vaikutusten arviointien tulee perustua tutkittuun tietoon. Luotettavat tila-arviot lisäävät tarvetta sekä pinta- että pohjavesien seurannan lisäämiseksi nykyisestä. Myös ELY-keskuksissa tehtävään pinta- ja pohjavesien tilan laatutekijäkohtaiseen arviointityöhön ja riittävien perustelujen kirjaamiseen on varattava aiempaa enemmän resursseja. Toimivat ja avoimet tietojärjestelmät ja toiminnanharjoittajien seurantatiedon helppo siirtyminen järjestelmiin ovat kaikkien kannalta tärkeitä ja niihin kannattaa panostaa.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt johtava asiantuntija Antti Mäntykoski ja ratkaissut johtaja Satu Pääkkönen. Valmisteluun ovat osallistuneet ylitarkastaja Tiina Ahokas ja ylitarkastaja Annukka Vähä-Vahe. Lausunto on tallennettu Lausuntopalvelu.fi -järjestelmään.

johtaja

Satu Pääkkönen

johtava asiantuntija

Antti Mäntykoski

Tämä asiakirja KEHA/41197/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/41197/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Mäntykoski Antti 14.11.2023 14:58

Hyväksyjä Pääkkönen Satu 14.11.2023 14:59